

ТАВРІЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. І. ВЕРНАДСЬКОГО

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
ФІЛОЛОГІЇ ТА ЖУРНАЛІСТИКИ

МАТЕРІАЛИ
МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ

**СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ:
ФУНДАМЕНТАЛЬНІ ПАРАДИГМИ
РОЗВИТКУ**

24–25 вересня 2021 р.

Видавничий дім
«Гельветика»
2021

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ:

Іщенко Наталія Анатоліївна, доктор філологічних наук, професор, професор кафедри зарубіжної філології.

Кузьміна Світлана Леонідівна, доктор філософських наук, доцент, директор Навчально-наукового інституту філології та журналістики.

Свенцицька Еліна Михайлівна, доктор філологічних наук, професор, професор кафедри слов'янської філології і журналістики.

Ткаченко Тетяна Іванівна, доктор філологічних наук, доцент, доцент кафедри слов'янської філології і журналістики.

Семенець Ольга Сергіївна, кандидат філологічних наук, завідувач кафедри зарубіжної філології.

Юксель Гаяна Заїрівна, кандидат філологічних наук з спеціальності «Журналістика», доцент кафедри слов'янської філології та журналістики.

Соціальні комунікації: фундаментальні парадигми розвитку : Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 24–25 вересня 2021 р. – Київ: Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського, 2021. – 84 с.

ISBN 978-966-992-618-0

У збірнику представлено стислий виклад доповідей і повідомлень, поданих на міжнародну науково-практичну конференцію «Соціальні комунікації: фундаментальні парадигми розвитку», яка відбулася на базі Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського 24–25 вересня 2021 р.

УДК 316.77(063)

ЗМІСТ

НАПРЯМ 1. ІСТОРІЯ, ТЕОРІЯ ТА ЗАКОНОМІРНОСТІ РОЗВИТКУ КОМУНІКАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ СУСПІЛЬСТВА

Козак С. Б.

Від Івана Багряного – до Олексія Коновала
(Автори часопису «Українські вісті», Німеччина–США:
1945–2000)..... 5

Харамурза Д. В.

Трансформація літературної критики
в системі соціальних комунікацій..... 11

Ципердюк І. М.

Спецпроект «Українська гелсінська група» радіо «Свобода»
як зразок можливостей конвергентного ньюзруму 18

Червінчук А. О.

Пресслужба органу державної влади (місцевого самоврядування)
та громадськість: побудова ефективної комунікації 25

НАПРЯМ 2. СОЦІОКОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Трачук Л. Ф.

Невербальна комунікація в інтернет-середовищі 31

Шотурма Н. В., Гульчук О.-Н. С.

Маніпуляція у соціальних мережах як засіб взаємодії..... 38

НАПРЯМ 3. СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ: АКТОРИ І ПРОЦЕСИ

Кисіль В. В.

Ефективність використання соціальних мереж
для популяризації науки 45

Пітцик В. Ю.

Феномен брендової комунікаційної моделі
у соціальній онлайн-мережі TikTok 49

Трембовельський Б. М.

Питання вакцинації в аспекті державних кризових комунікацій
у соціальній мережі Facebook 54

Чайкун Е. С.

Проблеми висвітлення вакцинації
в соціальних мережах та ЗМІ 62

НАПРЯМ 4. МЕДІАКОМУНІКАЦІЇ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

Нитченко А. Н.

Сучасна телевізійна аналітика в період карантину 68

НАПРЯМ 5. МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ В РІЗНИХ ІНСТИТУЦІЙНИХ І ПОВСЯКДЕННИХ КОНТЕКСТАХ

Мельничук О. В., Мельничук С. В.

Наукова комунікація як складова комунікаційного процесу 76

Харамурза Д. В.,

викладач кафедри реклами та зв'язків з громадськістю

Інституту журналістики

Київського університету імені Бориса Грінченка;

аспірантка

Міжнародного економіко-гуманітарного університету

імені академіка Степана Дем'янчука

ТРАНСФОРМАЦІЯ ЛІТЕРАТУРНОЇ КРИТИКИ В СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ

Літературна критика займає важливе місце в комунікаційній системі суспільства й функціонує в тісному взаємозв'язку з культурою, літературою, масмедіа. Поява нових комунікаційних інструментів, технологій завжди спричиняли кризу критики старого зразка і давали поштовх до змін. Сучасна літературна критика переживає суттєві трансформації, які потребують осмислення та систематизації.

Вивченню та аналізу взаємозв'язків системи соціальних комунікацій, масмедіа, літератури й культури присвячені роботи Н. Зражевської, Ф. Р. Лівіса, М. Страйн, Дж. Томпсона, Ю. Хабермаса, Дж. Хартлі та ін. Окремі питання функціонування літературної критики в

медіапросторі досліджували В. Здоровега, О. Іванова, І. Михайлин, Л. Монич, І. Моторнюк. Питаннями трансформаційних процесів критики, аналізом її актуального стану в галузі соціальних комунікацій займалися М. Групач, А. Гусев, Н. Крістенсен, М. Станкова, Ю. Фром, М. Яаккола.

В англomовній літературі з питань медіа та комунікацій термін «літературна критика» часто характеризується як складова ширших понять – «критика» або «культурна критика», а основним осередком її функціонування визначаються масмедіа. У словнику професійної термінології з медіакомунікацій, критика характеризується як дослідження, аналіз літературних, мистецьких або медіатекстів з точки зору їх естетичної вартості, соціального значення, стилю, жанрових особливостей тощо [1, с. 81].

Скандинавські науковці Н. Крістенсен і Ю. Фром зауважують, що історично склалося так, що існує тісний зв'язок між культурною журналістикою та культурною критикою. Останні дослідження зосереджують увагу на нових типах культурної критики або рецензуванні, огляді книжок за допомогою сучасних діджитал технологій. Це спонукає інакше поглянути на традиційну систему розподілу на критиків, професійних журналістів та аматорів, а також шукати нові шляхи та можливості для концептуалізації поняття «критика» [2].

Довгий час головним осередком літературної критики залишалися друковані періодичні видання: тобто літературно-художні журнали, альманахи, газети. Однак, «критика здійснює множинність зв'язків із різними суспільними практиками й соціальними інститутами та являє собою особливе явище творчої діяльності людини. Зміна соціальних умов, виникнення нового типу читача змінює і форми літературної критики» [5, с. 34].

Професійна спільнота все частіше говорить про кризу друкованих літературно-художніх часописів: тиражі зменшуються, формат багатьох видань не змінюється десятиліттями, журнали втрачають аудиторію і закриваються, нових часописів з'являється мало. У переважній більшості наклад одного літературно-художнього часопису дорівнює кількості підписників маленьких читацьких книжкових блогів у соцмережах (1000-2000 примірників) частіше навіть не досягає цієї цифри. Натомість активно розвиваються читацькі блоги. В Україні, на відміну від країн Європи та США, більш популярні блоги у соцмережах ніж засновані на веб-платформах як окремі сайти. З'явилися такі поняття, як «букт'юб» (книжкові блоги на YouTube) і «букстаграм» (книжкові блоги в Instagram). Паралельно розвиваються профільні онлайн-медіа, присвячені літературі, книгам, видавничому бізнесу.

Загалом у сучасному медіапросторі України, окрім літературно-художніх часописів, існує декілька типів ресурсів, які відстежують поточний літературний процес, сприяють популяризації книги і читання, слугують осередком літературної критики. До них можна віднести спеціалізовані літературні онлайн-медіа, книжкові портали, відділи культури провідних загальнонаціональних онлайн-медіа, блоги видавництв і книжкових онлайн-крамниць, персональні книжкові блоги (у тому числі й у соціальних мережах Facebook, Instagram, YouTube, Telegram), авторські подкасти, платформи, форуми, читацькі соцмережі (наприклад, Goodreads).

Розвиток нових медіа та спеціалізованих платформ для читацького ком'юніті, загальне зростання кількості інформації та книг, поява нових інформаційних технологій впливають на зміну самого статусу літературної критики. Зазнають трансформації жанрові форми, формати подачі матеріалів, канали комунікації, навіть автори та аудиторія. Усе це відображається на завданнях і функціях, які виконує літературна критика. Наразі провідна роль відводиться комунікативній, інформаційній, маркетинговій та фільтраційній функціям. Звісно, професійна критика продовжує виконувати освітню, оцінну, регулятивну функції. Проте, в умовах, коли книга сприймається як товар

і конкурує з іншими формами проведення дозвілля, подекуди, доступнішими, інтерактивнішими (ігри, серіали, розважальний контент у соцмережах тощо) [6], маркетингова й фільтраційна функції починають домінувати над освітньою.

Сучасна літературна критика окрім матеріалів, розміщених у журналах, онлайн-медіа, на радіо чи телебаченні, включає також пости, сторіз і коментарі у соціальних мережах, подкасти, влоги, блоги, читацькі відгуки й рецензії на сайтах книжкових магазинів, нові форми анотацій, що виконують функції PR. Можливостями нових майданчиків користуються як аматори, так і професійні критики. Наприклад, на платформі YouTube за останні роки вийшло ряд програм, створених критиками («#БібліоFun», «Лекторій. Література» тощо). При цьому із розвитком феномена блогерства зростає і кількість книжкових блогів. Це глобальна тенденція, яка спостерігається вже не один рік. Серед критиків, культурних журналістів, блогерів, читачів та академічної спільноти точаться дискусії вже не лише про статус літературної критики, а й про явище книжкового блогерства.

На думку Марії Станкової, поява та розвиток нових форм критики, адаптація літературно-критичних матеріалів до нових майданчиків та каналів комунікації, можливість

створення та публікації критичних текстів, аудіо записів та влогів, сприяло формуванню нової версії літературної критики. Яка стала прагматичнішою, оперативнішою, відкритішою, швидшою, простішою, доступнішою та легшою для сприйняття. З іншого боку це означає, що сучасна літературна критика менш академічна, менш критична, логічна та аргументована [4, с. 622]. Якщо раніше частіше піднімалися питання про розмежування літературної критики на академічну та газетно-журнальну, то сьогодні більш актуальним є порівняння професійної літературної критики та критики читачів, тобто авторів-аматорів, а також дослідження особливостей співіснування цих двох типів критики в онлайн-просторі [3].

Список використаних джерел:

1. Danesi, Marsel. Dictionary of media and communication. New York, London : M.E. Sharpe, 2009. 333 p.
2. Kristensen, N. N., From, U. Cultural Journalism and Cultural Critique in a Changing Media Landscape. *Journalism Practice*. 2015. 9 (6). P. 760–772.
3. Stanková, Mária. Online Literary Criticism: When Reader Becomes Critic. *European Journal of Media, Art & Photography*. 2021. Vol. 9. No. 1. P. 128–135.

4. Stanková, Mária. Literary criticism – from hero to zero? *Megatrends and Media: On the Edge*. Trnava, 2020. P. 622–627.

5. Гусев А. В. Литературная критика и современные средства массовой коммуникации. *Наукові записки Харківського національного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди. Сер. : Літературознавство*. 2012. Вип. 1(2). С. 34–39. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzl_2012_1%282%29__7 (дата звернення: 20.09.2021).

6. Почепцов Г. Г. Гламур 2.0. Телесериалы, маскульт и соцмедиа как создатели виртуальной реальности. Харків : Фоліо, 2019. 410 с.